

Tanács” felállításával. Április 6-án ehhez hasonló kéréssel fordult Sztójayhoz.³⁴

Április 12-én a püspök felkereste Tasnádi Nagy Andrást, az országgyűlés képviselőházának elnökét és a kormányzót. Tasnádi Naggyal azért lépett érintkezésbe, hogy megismételje Jarosznak és Sztójaynak beadott korábbi kéréseit, és bizonyos felmentéseket eszközöljön ki a zsidók számára, kivált tudósoknak, művészeknek és katonáknak. A Horthyval való találkozást arra használta fel, hogy kérje a kormányzót: a zsidókérdésben kapcsolatban őrizkedjék minden olyan állásfoglalástól, „amely az elkövetkezendő kegyetlenségek felelősségét az ő tiszta nevére hártaná”. Ravasz püspök április 28-án újra kihallgatáson járt Horthynál. Előző nap még fogadta a felsőház elnökét, Perényi Zsigmondot, aki tudósította őt a Kárpátalján és Északkelet-Magyarországon már életbe léptetett zsidóellenes intézkedésekről. Kahán-Frankl Samu és Reiner Imre, a zsidó közösség két vezető egyénisége által eligazítva, Perényi hangsúlyozta, hogy a zsidók gettóba gyűjtése csak előjáték deportálásukhoz, és sorsuk hasonló lesz a lengyel és a szlovák zsidók által elszenvedett sorshoz.³⁵ E Ravasszal történt drámai találkozáskor nyilvánította ki Horthy jóváhagyását az iránt, hogy magyar munkások helyett átadnának Németországnak néhány százezer zsidó munkást.³⁶

Ravasz április 6-i kérésére május 10-én jött meg Sztójay válasza. Ez lényegében megegyezett a Serédi bíboros ugyanilyen kéréseire adott válasszal.³⁷ A miniszterelnök hangsúlyozta, hogy a zsidókérdés megoldása nem vallási, hanem faji alapokon áll. Május 9-én Ravasz püspök a korábbi Imrédy-kormány vallás- és közoktatásügyi miniszteriumi államtitkárának, Mester Miklósnak a társaságában felkereste Sztójayt; Mester egyébként 1944 nyarán szembefordult a németekkel és a nyilasokkal. Május 19-én a püspök újabb beadványt intézett Sztójayhoz, amelyben tiltakozott a zsidókat sújtó intézkedések ellen. Ebben többek között megállapítja: „Jeleket látunk, amelyek arra mutatnak, mintha az elkülönítés mellett az ország határán kívülre való deportálás is előkészületben állna.”³⁸ S ez akkor volt, amikor már négy napja teljes lendülettel folytak a deportálások!

Ugyanezen a napon Ravasz fogadta Wilhelm Károlyt, a Zsidó Tanács egyik vezető tagját, aki informálta őt a kárpátaljai és északkelet-magyarországi deportálásokról. Kifejtette, hogy itt már nem a zsidók megaláztatásáról vagy birtokaik kisajátításáról van szó, hanem a pusztaság életükről. Kérve kérte a református egyház segítségét. A püspök megnyugtatta afelelől, hogy az egyház megtette ez irányú kötelességét a miniszterelnökhöz éppen akkor eljuttatott folyamodványban.³⁹ Kassára küldtek egy fiatal lelkeszt, hogy ellenőrizze a Wilhelm-féle beszámoló igazságát. Az szinte